

Elmarknadsrådets möte den 17 september

Plats

Scandic Hotel Europa
Köpmansgatan 38
404 29 Göteborg

Närvarande

Bo Krantz, Svenska Kraftnät (ordf.)
Niklas Kallin, Svenska Kraftnät (sekr.)
Magnus Stephansson, Svenska Kraftnät
Tony Rosten, Energimarknadsinspektionen
Urban Hammarstedt, Nord Pool Spot
Magnus Thorstensson, Svensk Energi
Håkan Feuk, E.ON Energy Trading
Evalotta Stolt, Vargön Alloys
Magnus Sjövik, Öresundskraft Energy Trading
Lars Johansson, Banverket (Svensk elbrukarförening)
Sigvard Strelert, Lunds Energikoncernen AB (*ersättare för Magnus Thysell*)

Ej närvarande

Jonas Almquist, Bergen Energi
Set Persson, Vattenfall AB
Mats Ählberg, Fortum Distribution
Magnus Thysell, Lunds Energikoncernen AB
Brynolf Alexandersson, Holmen AB
Per Nordlund, Statkraft Sverige

Minnesanteckningar

1. Dagordningen fastställs

Urban Hammarstedt undrade om effektbalansen inför kommande vinter.

Frågan tas upp under punkt 9 (övriga frågor).

Dagordningen fastställdes med ovanstående tillägg.

2. Föregående mötesprotokoll

Bo Krantz gick igenom föregående mötes minnesanteckningar.

(Anteckningarna, *Minnesanteckningar 080514*, bifogas.) Minnesanteckningarna godkändes och lades till handlingarna.

3. Stamnätstariffen

3 a. Översyn inför 2010

Magnus Stephansson presenterade översynen av stamnätstariffen inför 2010.

(Presentationen, *Stamnätstariff 2010*, bifogas.)

En rådsmedlem undrade om tariffen är föremål för godkännande av Energimarknadsinspektionen (EI), på vilket det svarades att EI ska godkänna metoderna för framtagning av tariffen. Under arbetet kommer dock SvK ha löpande kontakter med EI. Vidare noterades att den nya tariffen kommer att träda ikraft vid ungefär samma period som en förmodad framtida övergång till *ex ante* godkännande av tarifferna av EI.

Frågan lyftes om vad Svenska Kraftnät gör med eventuella extra intäkter från flaskhalsintäkter med tanke på *Congestion management guidelines* eftersom Svenska Kraftnät inte har möjlighet att överflytta överskott från ett verksamhetsår till ett annat. Svenska Kraftnät är medvetet om problemställningen och arbetar för en förändring.

Det restes också en fråga angående transparens och att det är viktigt att man har lika villkor för stamnätskunderna i t.ex. Sverige, Danmark och Tyskland. Detta blir allt viktigare i och med kommande marknadskopplingar.

Det påpekades att det ofta kan vara svårt att göra något helt nytt. Vad det fanns för diskussion inom Nordel om vart man ville nå med tariffen? Krantz berättade att frågan inte varit prioriterad inom Nordel sedan den större omläggningen och harmoniseringen 2002. Inte heller i Europa har harmonisering av stamnätstarifferna funnits på dagordningen.

En fråga restes om Svenska Kraftnät har funderat på att ha en post i tariffen som relaterar till flaskhalsintäkterna, dvs. en som minskar tariffintäkterna då flaskhalsintäkterna ökar. Å andra sidan menade andra är det inte heller bra med för många rörliga delar i tariffen, då det blir svårare att föra vidare dessa på kunderna. Krantz tackade för bra synpunkter.

Långsiktighet och stabilitet sades vara viktiga punkter vid utformandet av tariffen.

Om en strukturförändring nu genomförs; Hur länge kan man då förvänta sig att den tariffen kommer att gälla? Stephansson förklarade att två år låter kort medan tio år är mer rimligt. Svenska Kraftnät går nu in i en period med omfattande investeringar och kan därmed komma att behöva återkommande höja nivån i tariffen. Däremot avser Svenska Kraftnät att strukturen ska vara oförändrad.

Det frågades också om avgiftsstrukturen för SwePol Link och Baltic Cable. Stephansson berättade att dessa ligger utanför den här studien.

Rådet undrade också hur vindkraft hör hemma mot bakgrund av ny tariffstruktur. Stephansson kommenterade att vindkraften skulle gynnas av en energivariant, dvs. att man betalar för det man matar in istället för t.ex. maximal effekt.

Ytterligare en fråga som lyftes rör fördelningen av avgiftsnivåer mellan inmatning och uttag; Hur stor andel av avgifterna bör belasta respektive del? Det påpekades att det förvisso alltid är kunderna som kommer att få betala i slutändan. Dock, menade man, är en ökande del som är konkurrensutsatt i alla fall bättre. Med konkurrensutsatt avses den del som ligger på producenter (inmatning) eftersom dessa konkurrerar med de priser de säljer elen för.

Krantz förtydligade att Svenska Kraftnät måste kunna motivera de förändringar som görs.

Slutligen undrade man vad som händer med ITC¹. Krantz förklarade att det är en fråga som inte har några enkla lösningar – eftersom man efter tio år inte har funnit någon bra modell. Om ETSO kan komma överens om en ny modell så kommer Kommissionen sannolikt inte att ha invändningar.

3b. Avgiftsjustering 2009

Stephansson berättade om tariffhöjningen inför 2009. (Presentationen, *Stamnätstariff 2009*, bifogas.)

Generell tariffhöjning med 10 % från 1 januari 2009.

Krantz tillade att mot bakgrund av ökande investeringsvolym och ökande kostnader i övrigt är det sannolikt att vi kommer att måsta höja tariffen regelbundet under flera år framöver.

¹ ITC är förkortning för *Inter-TSO Compensation*, med andra ord transit.

Feuk undrade här om investeringarna skrivs av till följd av höga flaskhalsintäkter. Krantz svarade att det gör de inte men att intäkterna från flaskhalsarna bidrar till att täcka årskostnaden för investeringarna. Sjövik påpekade att direktavskrivning av investeringarna inte är genomförbart rent redovisningstekniskt.

4. Svenska Kraftnäts förlustupphandling

Stephansson informerade mycket kort om Svenska Kraftnäts hemsida där det står viss information om Svenska Kraftnäts förlustupphandling. Deadline för bud är 9 oktober.

5. Aktivering av effektreserven

Stephansson berättade om pågående utredning och förslag om ny aktiveringsordning för effektreserven. (Presentationen, *Effektreserven 080917*, bifogas.)

Under våren 2008 genomfördes en utredning av Svenska Kraftnät tillsammans med representanter från bland annat Nord Pool Spot, Svensk Energi och EI. I och med att Fingrid (den finska systemansvariga) kom med i processen och det blev aktuellt med en harmoniserad lösning förändrades dock situationen och därför utreds nu en något förändrad alternativ lösning. Generellt går förslaget ut på att effektreserven vid behov aktiveras på Elspot i ett första led. Det föreslagna priset på Elspot blir högsta kommersiella bud eller effektreservens rörliga kostnad om denna är högre. Effektreserven (det som finns kvar av den efter eventuell aktivering på Elspot) kan sedan aktiveras via reglerkraftmarknaden till det högsta av balansgrundpriset, högsta kommersiella bud och effektreservens rörliga kostnad.

Det som nu utreds närmare är hur ovanstående förslag kan lösas tekniskt eftersom det är viktigt att undvika manuell hantering så långt detta är möjligt.

Den nya ordningen kräver godkännande från tillsynsmyndigheten i Norge, NVE. Det kommer därmed sannolikt inte att vara klarlagt att den nya ordningen hinner komma på plats till den 16 november² då det nya balansansvarsavtalet ska skickas ut. Av den anledningen frågade Stephansson rådet om det är möjligt att ha en klausul i balansansvarsavtalet som säger att den nya ordningen kan införas om beslut härom hinner fattas. Rådet bekräftade att det vore en bra idé.

6. BA 2009 – Status

Niklas Kallin informerade om status för det balansansvarsavtal som träder i kraft den 1 november 2008. (Presentationen, *BA 2009 – Status*, bifogas.)

² Då blir effektreserven tillgänglig

Det slutgiltiga avtalet om balansansvar planeras att skickas ut i slutet av september. Bortsett från den föreslagna texten om effektreserven innebär den nya versionen inga betydande ändringar jämfört med den som skickades ut i mitten av juni.

7. Europafrågor – information

7a. Marknadskoppling: Nordic - CWE study

Kallin berättade om en studie som bedrivs av de systemansvariga och elbörserna Norden och central-västra Europa (CWE). (Presentation, *Nordic-CWE Market Coupling*, bifogas.)

För närvarande är regionerna fysiskt sammankopplade via fyra förbindelser, Baltic Cable, Kontek, Jylland-Tyskland och NorNed. Dock tillämpas olika kopplingslösningar på de olika förbindelserna och studien syftar därför bland annat till att undersöka hur dessa två välutvecklade regioner skulle kunna kopplas marknadsmässigt på ett mer effektivt sätt. I studien ingår såväl kvantitativa simuleringar av olika lösningar som kvalitativa analyser om vilka vägar som är framkomliga ur styrnings- och legala perspektiv.

Det påpekades att det är viktigt med transparens och att lösningen är begriplig för marknaden.

Kallin förklarade synpunkter och inspel i frågan är välkomna.

7b. European Market Coupling Company

Kallin berättade om European Market Coupling Company (EMCC), ett företag som bildats för att hantera förbindelserna mellan Danmark och Tyskland. (Presentation, *EMCC 080917*, bifogas.)

EMCC kommer att utföra implicita auktioner för att bestämma optimalt flöde på förbindelserna mellan Danmark och Tyskland. Därmed kommer även Elspot-området i Tyskland (Kontek) att tas bort ur Elspots beräkningar. Planerat startdatum är 29 september 2008.³ Det är tänkbart att företaget i ett senare skede även kommer att kunna hantera ytterligare förbindelser mellan Norden och kontinenten.

7c. ENTSO-E

Krantz berättade om bildningen av ENTSO-E.

Liggande förslag innebär att reglermyndigheternas planerade europeiska organ, ACER, kommer att knytas lite närmare Kommissionen än ENSTO-E.

³ *Anmärkning:* Startdatumet den 29 september hölls, men på grund av problem med beräkningsalgoritmerna, som ledde till felaktiga flöden, har kopplingen avbrutits till dess att felet åtgärdats.

Nuvarande europeiska samarbetsorganisation för de systemansvariga, ETSO, är en frivillig organisation. ETSO håller nu på med en transformeringsfas för att övergå till ENTSO-E.

ETSO har mest arbetat med marknadsfrågor och parallellt finns den europeiska driftorganisationen UCTE. Dessutom existerar de regionala samarbetsorganen, t.ex. i Norden är det Nordel (*med drift-, marknads- och planeringsråd*). Alla dessa kommer att avvecklas till förmån för ENTSO-E. Dock kommer sannolikt nya regionala undergrupperingar inom ENTSO-E att bildas.

Utgångspunkten är alltså att Nordel ska upplösas – eller åtminstone tonas ned – även om inga beslut är tagna. Relevant här är att det likväl finns andra nordiska sammanslutningar som de systemansvariga bör ha en motsvarighet till. Det finns en regional förståelse och samsyn i många frågor varför det kan tyckas lämpligt att någon motsvarighet till Nordel kvarstår för ett fortsatt effektivt samarbete. Thorstensson uttryckte att NordEnergi är lite bekymrade över denna utveckling.

8. Information från Nord Pool

Hammarstedt berättar om vad som är aktuellt nu på Nord Pool Spot. (Presentationen, *Nord Pool Spot 080917*, bifogas.)

Nord Pool Spots tidigare VD, Jörn Liman, slutade vid årsskiftet. Ny VD heter Erik Saether och började i juli.

Hammarstedt berättade att det fortsätter att komma in nya kunder, 25 stycken hittills i år, de flesta som clearingkunder. Totalt har Nord Pool Spot nu 325 kunder (varav ca 100 i Sverige).

Omsatt volym Elbas har ökat något.

Tid med gemensamt pris i Norden har minskat påtagligt, ca 8 % av tiden (exkl. DK1 ca 12 %). Minskningen beror till stor del på att Hasle-förbindelsen varit kraftigt begränsad till följd av avbrottet på den kabel som går via Oslofjorden. Kabeln ska bytas ut, vilket är besvärligt och tar tid.

Det pågår ett projekt sedan i maj som syftar till att förbättra kvaliteten i de UMM som sänds. Bland annat är NPS i tät dialog i dessa frågor med kärnkraftverken. Vidare kommer man att hålla kurser under hösten i UMM-hantering, regelverk och rutiner.

Pågående uppdatering av handelssystemet SESAM, där sex releaser är planerade under 2008 (tre stycken är redan gjorda).

Marknadskopplingen mellan Danmark och Tyskland (se punkt 7b ovan) är inne i en testfas där kommunikationen med EMCC samt beräkningsalgoritmen testas.

Hammarstedt berättade också om övriga pågående projekt:

- *Införandet av Elbas i Norge.* Skulle ha etableras i juni i år, men försenas p.g.a. att en så kallad höringsrunda måste genomföras av den norska reglermyndigheten NVE⁴. Målsättning är dock fortfarande att en etablering skall kunna ske vid årsskiftet. Vidare kommer en ny teknisk plattform för Elbas tas i drift. Arbetet är försenat men beräknas bli klar före årsskiftet.
- *Island Spot.* Nord Pool Spot har föreslagit en lösning som i stort liknar Elbas och där NPS stöttar i det isländska arbetet. Det blir en isolerad lösning. Flera frågor återstår dock att lösa, bland annat gällande regelverk och etablering av en marknadsövervakning. Tidplan är därmed oklar, men isländska aktörerna har goda intentioner.
- *Baltikum.* Tanken är att etablera ett handelsområde på Estlink, eventuell uppskattad start blir slutet av sommaren 2009. Även här återstår en del svårigheter att lösa.

Vidare utreds ramping där två frågor undersöks. Den första rör huruvida ramping ska omfattas i Elbas, vilket verkar troligt. Den andra är om restriktionerna ändras (idag är max flödesändring 600 MW/h). Med en ökning till 800 MW så försvinner hälften av rampingtimmarerna.

Slutligen arbetar man med att hantera effektreservfrågan tillsammans med Svenska Kraftnät och Fingrid.

9. Övriga frågor

Thorstensson undrade vad läget är för den planerade förbindelsen över Stora Bält. Krantz berättade att den är upphandlad och arbetet fortsätter. Gällande Skagerak 4 finns det ett avtal mellan Statnett och Energinet.dk, se statusrapport på Nordels hemsida (www.nordel.org).

Hammarstedt frågade om det finnes beslut att bygga SydVästlänken. Krantz förklarade Svenska Kraftnät har beslutat att genomföra investeringen och projektet har startat. Datum för idrifttagning är fortfarande öppet. Norge har en parallell process som också går framåt.

Feuk ville veta om det hänt något inom flaskhalsfrågan, dvs. om Sverige kommer att föra in prisområden. Krantz förmedlade att inga ytterligare steg har tagits, men ämnet kan komma upp under det kommande ministerråds mötet.

9a. Effektbalansen inför kommande vinter

Krantz berättade att det fanns en risk för att O3 (i Oskarshamn) skulle vara borta i vinter. Nu har dock besked kommit att blocket kommer tillbaka tidigare och kommer därmed att finnas till hands hela höglast-perioden. Svenska

⁴ NVE är den reglermyndighet som Nord Pool Spot svarar inför.

Kraftnät har uppdaterat beräkningarna i den rapport som sändes till regeringen i våras.

9b. Fusionen mellan Svenska Kraftnät och Statnett

Den planerade fusionen mellan Svenska Kraftnät och Statnett hade varit intressant men blev alltså inte genomförd pga. att bristande stöd från den norska ministern.

10. Kommande möten

Elmarknadsrådets nästa möte hålls 13 november i Svenska Kraftnäts lokaler i Råcksta.

Slutligen föreslogs tider för de första mötena under 2009. Onsdag den 4 mars och tisdag den 12 maj föreslogs och bokades in som preliminära datum för det första respektive andra mötet.

Bilagor

- Punkt 2: *Minnesanteckningar 080514*
- Punkt 3a: *Stamnätstariff 2010*
- Punkt 3b: *Stamnätstariff 2009*
- Punkt 5: *Effektreserven 080917*
- Punkt 6: *BA2009 – Status*
- Punkt 7a: *Nordic-CWE Market Coupling*
- Punkt 7b: *EMCC 090817*
- Punkt 8: *Nord Pool Spot 080917*